

Распоред политичких снага након формирања проевропски оријентисане владе показао је да је дошло до значајног прегруписавања у нашем политичком животу. Били смо сведоци и формалног политичког помирења до јуче најжешћих политичких противника, али и великог расцепа у највећој опозиционој странци, што је довело до формирања Српске напредне странке. Све је то допринело да се за неколико месеци из основа промени наш политички пејсаж.

Јасно је да је досегнута нека врста нулте политичке тачке и да многе политичке идеје и начин политичког говора више нису функционални и не прате промењену ситуацију. Образовање владе у којој су Демократска странка и Социјалистичка партија Србије означило је велики заокрет у политичком животу Србије. Време ће показати да ли ће овај потез донети смиривање наших политичких прилика или ће остати само као још један изнуђен политички маневар, без стварне садржине и смисла.

У политичкој историји Европе било је сијасет сличних политичких договора и коалиционих влада, али најречитији је пример Немачке у којој је 1966. године створена Велика коалиција, у којој је бивши нациста Курт Георг Кизингер постављен за савезног канцелара, а антифашиста и вођа социјалдемократа Вили Брант за заменика канцелара. Расцепом у Српској радикалној странци створена је могућност да и Српска напредна странка након нових парламентарних избора буде прихватљив коалициони партнер. Српска радикална странка остаје и даље као странка која није у стању да постане део система и на тај начин постаје све изолованија у своју све неделотворнију идеологију српског национализма. Ово је време великих политичких промена и ко то не схвати остаће немоћни заробљеник својих идеолошких илузија и политичких фантазмагорија.

Та реторика, како радикалска, тако и антирадикалска, више нема покретачко дејство у новоформираном политичком пољу, које се све више укрупњава и концентрише око неколико снажних политичких групација. Зато се и може поставити питање у којој мери се у аналитичким текстовима прати и разумева нова политичка ситуација у којој се одигравају процеси, који у великој мери разбијају устаљене политичке позиције.

Распоред политичких снага се данас непрестано мења и тим више је отежано доношење закључака. Цео досадашњи идеолошки концепт се урушио, а ми се понашамо као да су још увек од највеће важности страначке размирице из деведесетих година и борба против српског национализма. Досегнут је одређен степен крхке политичке равнотеже, али не и стабилност владајуће коалиције. Реални центар власти је измештен из владе која има уставну надлежност да води унутрашњу и спољну политику и налази се у рукама председника Републике и његовог кабинета као неке врсте политичког и партијског контролора. Очигледно је да једино председник Републике има ту моћ да интегрише и помири супротстављене интересе у влади. Зато и имамо слабу владу без ауторитета и утицаја и то у историјским приликама када нам је управо неопходна ефикасна извршна власт. Влада је додатно спутана блокадом парламента и његовом немогућношћу да доноси неопходне законе.

Међутим, могуће је да управо та чињеница сталне политичке блокаде отвара простор за другачије промишљање и обликовање политичке сцене. Веома је важно за развој нашег политичког живота да не останемо укопани у овештале ставове о деведесетим годинама. Тим је значајнији и озбиљнији посао наших странака да се сада профилишу политички, идејно и програмски. Више нико не може да се скрива иза реторике у којој се стално понављају оцене о трагичним деведесетим годинама, а да се не види да је дошло до историјских промена у функционисању савременог капитализма и да се пред политичким странкама налази велики изазов одговора на питања настала као последице слома либералног фундаментализма. То наше странке као да не примећују зароњене у своје свакодневне политичке борбе и одржавање политичке равнотеже неопходне за опстанак на власти и наставак поделе преосталог политичког плена.

Након формирања проевропски оријентисане владе странке коначно морају да крену у јасно програмско профилисање, фокусирање на одговарајуће политичко тело и измену начина деловања. Јер олигархијско устројство странака постаје све узанији и неадекватнији оквир за развој стабилног демократског друштва. Треба узети у обзир да су се догодиле изузетно значајне промене у до сада владајућој тријумфалистичкој идеологији слободног тржишта. У нашим политичким приликама дешава се својеврсни парадокс, да већина либерално оријентисаних странака и даље инсистира на неолибералном моделу иако је он на свом извору доведен у питање. Залагање за враћање на достигнућа класичног либерализма с краја деведесетих година 19. века не може да ревитализује неолиберални концепт јер се држава сада јавља као снажан фактор регулације у до јуче највећим бастioniма слободног тржишта. Какав је наш политички и идејни одговор на драматично измењену слику света у којој више није могуће стриктно одређивати политичке полове левице и деснице? Међутим, сигурно је да се одређене идеје социјалне државе и социјалне солидарности и узајамности враћају у политички живот.

Пише: Маринко М. Вучинић
среда, 21 јануар 2009 19:45

Наша ситуација је тим тежа јер унутар наших странака не постоји потреба за осмишљавањем нових политичких идеја сагласних са измењеним друштвеним и економским односима. Оне су сувише зароњене у каљугу политичких трговина и нагодби да би могле да артикулишу нове и адекватне политичке идеје. То је ситуација у којој странке, посебно оне на власти, имају превише моћи и веома мало нових идеја или, боље речено, и немају потребу за стварањем конзистентног корпуса идеја неопходних у временима великих друштвених промена.

Циљ постојања странака није само да освоје власт и да је што дуже задрже, већ и да стварају корпус политичких идеја помоћу којих се утемељује и осмишљава одређени тип друштвених односа. Мора се дати одговор на све већу улогу државе у регулисању друштвених и економских односа, отварање све тежих социјалних питања и растућу незапосленост, о стварању све дубљег јаза између богатих и сиромашних слојева, енергетској сигурности. Тим је одговорност странака већа јер се не може више водити изборна и политичка кампања на страху од повратка радикала или деведесетих година или искључиво на одбрани Косова у тренутку када се руше до јуче наизглед стабилни и недодирљиви идеолошки светови и друштвени односи. Много тога се у политици може објаснити захтевом за поштовањем реалних политичких односа, али се не може оправдати недостатак свести о томе да се морају тражити адекватни политички и идејни одговори у свету који се нашао на цивилизацијској раскрсници. Зато је и неопходно да се у нашим странкама, научној јавности и медијима отвори велика политичка и идејна расправа у ком ће се правцу развијати наше демократско друштво. За политику је ипак потребно нешто више од огољеног прагматизма и испразног маркетинга. Инсистирање на социјално одговорној влади је све мање убедљив одговор на све снажније социјалне захтеве десетине хиљада отпуштених радника након неуспешне приватизације. То је потенцијална социјална бомба која се већ ваља нашим улицама као прави одговор на стварање друштва у коме се развија све дубљи социјални јаз, јер све мањи број људи поседује све већи део друштвеног богатства док се шири све већи талас социјалног незнања. Та опчињеност солидним рејтингом и тријумфалним изборним успехом може само још више продубити јаз између реалног живота и политичких фикција.

Овом приликом наводим пример оваквог начина мишљења: „Међутим, важно је рећи да ДС ни на који начин нема проблема. Ми смо тренутно странка која никада није имала бољи рејтинг, а сигуран сам да бисмо на новим изборима добили више гласова, тако да ми немамо секирацију да ли ће се влада распасти или не, али мислим да сви који смо у влади желимо да допринесемо да остваримо добар резултат на изборима“, изјавио је недавно потпредседник ДС-а Драган Шутановац.

Међутим, разлога за бригу има много, највећи рејтинг је веома променљива категорија у

нашем савременом политичком искуству и даје јединствену прилику да се у Демократској странци у отвореној и критичкој расправи размотри политички одговор на изазове савремене друштвене кризе и на тај начин јасније обликује њен профил. У једном од многобројних коментара поводом краха либералног фундаментализма дата је веома интересантна оцена о Демократској странци као лицемерној социјал-демократији, јер само фингира припадност овом политичком покрету, при чему остаје странка без искрене воље да се из садашње идеолошке неодређености и недоследности трансформише у социјалдемократску странку и тако покрије већ дуго напуштени простор ефикасне друштвене заштите најугроженијих слојева. Не може се водити сурова либерална економска политика, у којој је приватизација само погоршала положај радника, и у исто време обилазити пријеме на којима се окупљају највећи монополисти и тајкуни. Све чешће се може чути и то од најжешћих протагониста апсолутне сврховитости слободног тржишта да је узрок садашње кризе у огромној и необузданој људској похлепи. То је заиста веома значајно теоријско откриће, будући да се на тај начин и на људе који остају без кућа и посла превалјује кривица јер су делили похлепу са онима који су након краха банака добили отпремнине, тзв. златне падобране од по неколико десетина милиона долара. Тријумф либерализма и проглашени крај историје након пада Берлинског зида и реалног социјализма претвара се сада у своју супротност, показујући своје сурово лице, стварајући стотине хиљада бескућника и незапослених, при чему пропадају велике и моћне фирме.

Какав је наш одговор на овај политички, економски и социјални изазов и која ће политичка снага имати довољно одлучности и мудрости да артикулише све веће и разорније социјално незадовољство и тако определи политички правац који ће у овој земљи бити доминантан? Сада је већ узалудан и закаснео разговор о дистинкцијама између левице и деснице, али не треба да нас чуди што долази до снажне реафирмације левичарских покрета и идеја. У нашим приликама та је дебата оптерећена историјским и политичким ограничењима, али је јасно да се Демократска странка мора одлучније определити у ком правцу ће ићи. Ако је то опредељење за социјалдемократски модел, онда се он мора и примењивати у политичкој пракси, што до сада није био случај, јер је неодрживо њено даље инсистирање на апсолутној вредности и функционалности политичког прагматизма, тренутном високом рејтингу у бирачком телу и маркетиншком умећу. Данас тешко да много људи препознаје Демократску странку као социјалдемократску, више је перципирана као све јаловији политички хибрид без јасне политичке и програмске оријентације.

За развој демократије у Србији био је и остао суштински проблем деловање партијске државе. Ни након осам година од демократских промена овај модел функционисања наше државе која је срасла са владајућим партијама није озбиљније нарушен. Слабост наших партија компензује се наслањањем на државу и стварањем државних партија које на тај начин преживљавају до следећих избора. За редован рад парламентарних странака у следећој години у буџету је одвојено 660 милиона динара. Оне тај новац

добијају у месечним износима, али нису дужне да образлажу начин трошења новца пореских обвезника. Ни законом није одређено када партије подносе годишње извештаје о трошковима. Пошто правила не постоје, никад ниједна странка није позвана на одговорност због неадекватног трошења средстава. Ни након прошлих парламентарних избора када су поднети веома проблематични извештаји о трошковима изборне кампање није било покретања одговорности због оваквог осиног и неодговорног понашања странака. Када имате увид у овакву позицију странака у нашем политичком животу, онда не треба да нас чуди што су оне пре спремне да одржавају систем партијске државе, него што теже томе да проналазе одговоре на изазове времена у коме живимо. И све док странке не буду једнако третиране пред законом као и сви остали грађани, неће бити успостављена владавина права и поштовање законитости, што је основни предуслов демократског друштва.

Додатно искушење за наш политички и друштвени живот је што након осам година од демократских промена није стварано друштво у коме ће се афирмисати принципи социјалне праведности, солидарности, правне сигурности и једнакости пред законом, али и развлашћивање економских и политичких групација које су биле главни ослонац и старог режима. Тако је у неповрат отишла огромна енергија грађана и истинска тежња за променама. Данас нам је више него икада потребна та олако проћердана енергија самосвесног грађанина спремног да у друштву у коме харају сиромаштво, лицемерство и хипокризија брани принципе демократије и праведности, да се залаже за остваривање врлине у политици. За то ће бити потребно нешто више од успешног политичког маркетинга. Постоји ли политичка снага у нашој земљи спремна да то учини, то је питање много важније од наше свакодневне политике, зато оно и неће бити разрешавано у сфери данас свемогућег политичког прагматизма, јер је овде реч о дубокој и далекосежној промени духа једног времена и нашој спремности да осетимо његове дамаре и да му се на луцидан и што безболнији начин прилагодимо.

29. децембар 2008. године